

روشنگری‌های امام سجاد؛ عامل بقای اسلام / جمله طنطاوی درباره صحیفه

مدیر مؤسسه ترجمان وحی گفت: طنطاوی از علمای شهر مصر در نامه ای خطاب به آیت الله مرعشی نجفی صحیفه سجادیه را اینگونه توصیف می کند که از گفتار مخلوق، برتر و از گفتار خالق، پایین تر است.

مدیر مؤسسه ترجمان وحی گفت: طنطاوی از علمای شهر مصر در نامه ای خطاب به آیت الله مرعشی نجفی صحیفه سجادیه را اینگونه توصیف می کند که از گفتار مخلوق، برتر و از گفتار خالق، پایین تر است.

حجت الاسلام محمد نقدی، مدیر مؤسسه ترجمان وحی به مناسبت پنجم شعبان، سالروز ولادت امام سجاد (ع) در گفتگو با خبرنگار مهر گفت: وجود نازنین امام سجاد (ع) که نام او علی بن حسین و ملقب به سجاد و زین العابدین است در ۵ شعبان سال ۲۸ هجری در مدینه متولد شد و در ۱۲ محرم سال ۹۵ هجری هم با زهر به شهادت رسید. این امام همام ۵۶ سال عمر کرد. تولد او همزمان با جنگ جمل بود که در زمان حضرت علی پیش آمد. در سال ۶۱ هجری در واقعه کربلا حضور داشت که در آن زمان قریب ۲۴ سال سن داشت و به خاطر ابتلای به بیماری که از الطاف خداوند متعال بود از جهاد معاف بود و همین امر باعث شد که وجود نازنین امام زنده بماند و پس از شهادت پدر در سال ۶۱ هجری به مدت ۳۴ سال امامت جامعه اسلامی و شیعیان را بر عهده بگیرد.

مدیر مؤسسه ترجمان وحی افزود: مهمترین نکته بارز در مورد امام سجاد (ع) این است که ایشان در بدترین زمانی که بر اهل بیت می گذشته زندگی می کرده اند و مصیبت های زیادی را متحمل شدند. همچنین ایشان با خلفایی مثل یزید بن معاویه، عبدالله بن زبیر، معاویه بن یزید، مروان بن حکم و عبدالملک بن مروان معاصر بوده اند. بدترین دوران زندگی امام قریب ۲۱ سال همزمانی با حکومت عبدالملک بن مروان بوده. عبدالملک بن مروان در مدینه زندگی می کرد. معروف است که همیشه در مسجد زندگی می کرد و قرآن می خواند و آن قدر علاقه به مسجد و قرآن داشت تا جایی که به حمامه المسجد یعنی کبوتر مسجد معروف شده بود.

نکته بارز در مورد امام سجاد (ع) این است که ایشان در بدترین زمانی که بر اهل بیت می گذشته زندگی می کرده اند و مصیبت های زیادی را متحمل شدند

وی ادامه داد: در منابع تاریخی ذکر شده که وقتی عبدالملک پدرش مروان از دنیا رفت و خبر فوت پدر را به او دادند قرآن را بست و با آن خداحافظی کرد و عملاً حکومت را به دست گرفت. همان طور که قرآن می گوید «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» مهم عمل کردن به قرآن است و نه تنها خواندن آن. به اعتبار اینکه این شخص قرآن می خوانده ما نمی توانیم بگویم او آدم خوبی بوده است، چون عبدالملک متأسفانه بزرگ ترین جنایات را در زمان حکومت خود مرتکب شد. در زمان او کارهای پلید و بدی انجام شد. یکی از حکمرانان او حجاج بن یوسف بود که به مکه و مدینه رفت و در آنجا ظلم های بزرگی مرتکب شد و همچنین در عراق نیز به همین صورت. در زمان حجاج ۱۲۰ هزار نفر به وسیله او کشته شدند به غیر از کسانی که در جنگ ها از بین رفتند.

محمد نقدی اضافه کرد: شما حساب کنید امام سجاد در چنین وضعی چه کار می توانست انجام دهد. در اسناد تاریخی آمده است که بعد از امام حسین شاید ۳ تا ۵ نفر بوده اند که طرفدار امام سجاد بودند. از عاشورا به بعد زندگی امام سجاد ۲ بخش دارد. یکی قبل از اسارت و دیگری بعد از اسارت. در دوره اسارت نقش امام سجاد که حضرت حق او را به خاطر بیماری حفظ کرد مهم ترین نقش بود که توانست تمام نقشه های یزید را برملا کند. وقتی ایشان به همراه اسرا از کربلا به طرف کوفه و شام رفتند هم در مجلس یزید و هم در مسیر و هم در کوفه و شام چقدر روشنگری کرد و اگر روشنگری های او و حضرت زینب نبود، اصلاً همه چیز از بین می رفت و اسمی از اسلام باقی نمی ماند.

وی سپس گفت: روشنگری های امام سجاد در مجلس یزید و در مسجد اموی در شام باعث شد پرده ها کنار رود و حقایق روشن شود و مردم آگاه شوند. یزید اول بنا داشت امام سجاد را بکشد ولی با روشنگری های امام سجاد و حضرت زینب کار به جایی رسید که مجبور شد خودش امام را با احترام دعوت کند و به خاطر وقایع عاشورا عزاداری به پا کند و متأثر شود و بگوید این کار عبیدالله بن زیاد بوده و من اصلاً راضی به این کار نبودم و ورق برگرد و سپس امام سجاد (ع) و اهل بیت را با احترام به مدینه فرستادند و همین باعث شد دین باقی بماند.

روشنگری های امام سجاد در مجلس یزید و در مسجد اموی در شام باعث شد پرده ها کنار رود و حقایق روشن شود و

محمد نقدی همچنین عنوان کرد: در زمان امام حسن و امام حسین علیهما السلام تقیه بسیار شدید بود به همین خاطر روایات از آن امامان معصوم بسیار نادر است، اما امام سجاد چون دید نمی تواند از آن راه وارد شود از راه دعا و ارشادات شخصی عمل کرد. چون مهم ترین نقشی که ائمه داشتند در تبلیغ های انفرادی و چهره به چهره و راهبردهای انفرادی بوده است. ایشان این کار را ادامه دادند و همین صحیفه سجاده که امروز در دست ماست بزرگ ترین میراثی است که از ایشان برای ما به جای مانده است و مطالب ارزشمندی از نظر معارف در آن وجود دارد.

وی یادآور شد: در سال ۱۳۵۳ شمسی یعنی ۴ سال قبل از انقلاب اسلامی ایران مرحوم آیت الله مرعشی نجفی نسخه ای از صحیفه سجاده را برای طنطاوی که یکی از علمای بزرگ و تأثیرگذار کشور مصر بود فرستاد و پس از مدتی او در یادداشتی به مرحوم آیت الله نجفی می نویسد که این از بدبختی ماست که تاکنون از این اثر گران بها اطلاع نداشتیم و به آن دسترسی پیدا نکردیم، من هر چه در آن تأمل می کنم مشاهده می کنم از گفتار مخلوق برتر و از گفتار خالق پایین تر است. این اثر شامل ۵۴ دعا است که امام سجاد (ع) مطالب بسیار مهم و ارزشمندی را در قالب آن دعاها بیان کرده است.

محمد نقدی خاطرنشان کرد: اگر بخواهیم درباره شخصیت اجتماعی امام سخن بگوییم مهم ترین ویژگی هایی که امام سجاد داشتند را می توان در گذشت از خطاکاران، همچنین رسیدگی به مستمندان و ضعفا، دادن صدقات پنهانی، پرداخت دیون بدهکاران و عبادت های بسیار ممتازی دانست که ایشان را به عنوان زین العابدین معروف کرده است. این خصوصیات در اسناد و مدارک تاریخی ما وجود دارد که امام در این عرصه ها چه کارهای برجسته ای را از خود به یادگار گذاشته است. شایسته است که ما نیز به آنها توجه کنیم. شرایط زمان امام سجاد با ائمه دیگر بسیار متفاوت است.

آیت الله مرعشی نجفی نسخه ای از صحیفه سجاده را برای طنطاوی که یکی از علمای بزرگ و تأثیرگذار کشور مصر بود فرستاد و پس از مدتی او در یادداشتی به مرحوم آیت الله نجفی می نویسد که این از بدبختی ماست که تاکنون از این اثر گران بها اطلاع نداشتیم و به آن دسترسی پیدا نکردیم، من هر چه در آن تأمل می کنم مشاهده می کنم از گفتار مخلوق برتر و از گفتار خالق پایین تر است

وی اظهار داشت: در زمان امام باقر (ع) و امام صادق (ع) گشایش ایجاد شد، آنها شاگردان زیادی داشتند، تبلیغات دینی قوی شد و آنها توانستند مکتب تشیع را به خوبی معرفی کنند اما در زمان امام حسن مجتبی و امام حسین و امام سجاد با شدت ظلم حکام جائر، عملاً امکان تبلیغ به این صورت وجود نداشت. امام علیه السلام هم در محافل فردی و هم در محافل اجتماعی سعی می کرد با دعا و تبلیغ و با تحولی که در افراد به وجود می آورد بتواند اثراتی را بگذارد تا دین باقی بماند. کتاب های زیادی درباره روایاتی که از امام سجاد باقی مانده نوشته شده که اغلب در قالب ۴۰ حدیث است. به یکی از روایات آنها اشاره می کنم که چگونگی اثرگذاری امام در جامعه را نشان می دهد.

حجت الاسلام نقدی افزود: امام سجاد (ع) در روایتی می فرمایند: «ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ كَانَتْ فِي كِتَابِ اللَّهِ وَ أَطْلَعَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّ عَرْشِهِ». ۳ چیز است که اگر در هر یک از مؤمنین باشد او در حمایت حضرت حق است و خداوند در روز قیامت او را در سایه عرش خود محفوظ می کند. اولین چیز این است: «مَنْ أُعْطِيَ مِنْ نَفْسِهِ مَا هُوَ سَائِلُهُمْ لِنَفْسِهِ». یعنی هر مؤمنی آنچه را خودش دوست دارد و می خواهد به دیگران عطا کند، یعنی چیزی را هدیه کند که خودش انتظار دارد دیگران به او بدهند.

وی در ادامه گفت: برتراند راسل یکی از فلاسفه غرب است که از دنیا رفته و مرحوم علامه محمد تقی جعفری با او مکاتبه داشته است، این فیلسوف، بزرگ ترین افتخارش این بود که می گفت من قاعده ای را کشف کرده ام که اگر مردم آن را رعایت کنند اصلاً احتیاجی به دادگاه و کلانتری نداریم و آن قاعده انصاف است. به این معنا که هر چه برای خود می خواهی برای دیگران هم بخواه. یعنی همان چیزی که پیامبر ما، حضرت علی، امام حسن، امام سجاد و همه پیشوایان ما گفته اند. امام سجاد می فرماید اولین ویژگی از آن ۳ ویژگی که باعث می شود مؤمن از همه عذاب ها در امان باشد این است که به مردم همان چیزی را بدهد که انتظار دارد به او بدهند. یعنی آنچه برای خودت می پسندی برای دیگران هم بپسند.

محمد نقدی اضافه کرد: دوم ویژگی اینکه: «و رَجُلٌ لَمْ يُقَدِّمْ يَدًا وَ لَا رَجُلًا حَتَّى يَعْلَمَ أَنَّهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ قَدَمَهَا أَوْ فِي مَعْصِيَتِهِ». یعنی هر مؤمنی قدم از قدم بر ندارد مگر اینکه بداند این قدمی که بر می دارد در طاعت خداست یا در معصیت او. اگر در شرایط کنونی به این دستور عمل کنیم چه اتفاق می افتد؟ الان مشکل ما در کشور بیماری کرونا است. ببینید

اگر هر کدام از ما به این نکته توجه کنیم که هر قدمی که بر می داریم ممکن است به ضرر خودمان و یا ضرر دیگران باشد بدون شک باید آن کار را انجام ندهیم. اگر قرار است از دستکش و ماسک استفاده کنیم حتماً انجام دهیم. اگر نباید در مجامع عمومی برویم نرویم. اگر قبول کنیم که با حضور ما ممکن است دیگران آسیب ببینند و یا خود ما آسیب ببینیم این کار معصیت خداست و اگر در حضور در مجامع به خاطر سلامت خود و دیگران خودداری کنیم این طاعت خداست.

وی سپس اظهار داشت: امام (ع) چقدر زیبا، عمیق و سنجیده رهنمود می دهد. این سخن او به درد امروز ما می خورد. او می فرماید: قدمی بر ندار مگر آنکه بدانی در طاعت خداست یا در معصیت او. سومین ویژگی نیز این است که: «وَرَجُلٌ لَمْ يَعْبُ أَخَاهُ يَعْيَبِ حَتَّى يَتْرُكَ ذَلِكَ الْعَيْبَ مِنْ نَفْسِهِ وَكَفَى بِالْمَرْءِ شُغْلًا يَعْيِيهِ لِنَفْسِهِ عَنْ عُيُوبِ النَّاسِ». یعنی مؤمن کسی است که برادر خودش را به عیبی سرزنش نکند مگر اینکه همان عیب را در وجود خودش از بین ببرد. و خوشا به حال مؤمنی که به جای عیب جویی و عیب گوئی از دیگران به اصلاح نفس خود مشغول باشد.

محمد نقدی در پایان گفت: ما امروز در مقام امر به معروف و نهی از منکر آیا به این نکات توجه می کنیم؟ وقتی در فضای مجازی بی محابا به دیگران نسبت های ناروا می دهیم آیا خودمان عاری از آن عیب ها هستیم؟ معصوم نکات مهمی را دارد به ما آموزش می دهد. ۳ ویژگی را بیان می دارد که اگر هر کدام از ما رعایت کنیم در جامعه ما چنین مشکلاتی به وجود نمی آید. اولاً برای دیگران همان را بخواهیم که برای خودمان می خواهیم. دوم اینکه هیچ گامی بر نداریم مگر اینکه یقین کنیم در طاعت خداست و نه در معصیت او. و در نهایت اینکه هیچ کسی را سرزنش به عیبی نکنیم مگر آنکه آن عیب در خود ما نباشد. اگر بخواهیم تنها به این روایت از تمام روایات امام سجاد عمل کنیم اتفاقات بزرگی در جامعه ما رخ می دهد. امیدوارم خدای متعال به همه ما توفیق دهد تا بتوانیم به این دستورات عمل کنیم.